

СТЕПАН ІВАНОВИЧ КОВАЛЬЧУК (до 75-річчя вченого)

Степан Іванович Ковальчук — людина великої волі та цілеспрямованості, яка все своє життя присвятила науково-педагогічній діяльності. Народився у 1933 р. на Львівщині, у селянській родині. Дитинство та юність припали на чорні часи Голодомору, репресій, жорстокої війни, відбудови народного господарства.

Фах біолога С.І. Ковальчук здобув у Львівському державному університеті ім. Івана Франка (1951—1956). Завершивши навчання, працював на посаді молодшого наукового співробітника Дрогобицької (нині Прикарпатської) дослідної сільськогосподарської станції (1956—1958), а впродовж 1958—1961 років навчався в аспірантурі при Всесоюзному НДІ цукрових буряків (ВНІЦ). Працював завідувачем лабораторії біохімії зерна відділу селекції зернових культур. Згодом почав викладати у Кам'янець-Подільському сільськогосподарському інституті, якому віддав творчі роки життя (1961—1994). У вузі пройшов усі посадові рівні — від асистента, старшого викладача, старшого наукового співробітника, доцента до завідувача кафедри ботаніки, фізіології та захисту рослин.

С.І. Ковальчук. 1990 р.

Вияткова працелюбність, сумлінність, відповідальність і цілеспрямованість С.І. Ковальчука сприяли формуванню та розкриттю його сутності як педагога, який постійно вдосконалював свою викладацьку майстерність.

Свою педагогічну діяльність С.І. Ковальчук вміло поєднував з активною науково-дослідною роботою, хоча постійно зазнавав за власне бачення і незалежну думку утисків, принижень, звинувачень. Йому притаманні такі важливі риси, як глибока професійна підготовка, сміливість, відвертість, безмірна любов до природи, вимогливість до себе і підлеглих, принциповість та активна життєва позиція, невичерпна енергія, безкорисливість.

У науково-дослідницькому доробку вченого — багато цікавих, оригінальних праць, які і нині зберігають наукову цінність. Упродовж 10 років С.І. Ковальчук був відповідальним редактором випусків матеріалів наукових конференцій викладацького складу Інституту. Входив до редакційної колегії з видання матеріалів наукових конференцій обласного та республіканського рівнів.

© О.Й. ЯНКОВСЬКИЙ, О.П. КУЧИНСЬКА, 2009.

У вузі С.І. Ковальчук стояв біля витоків теоретичної підготовки фахівців агрономічного профілю (ботаніка, фізіологія рослин з основами біохімії, мікробіологія, агрохімія). Він — піонер екологізації навчального процесу на всіх чинних факультетах Інституту (нині — Подільський аграрно-технічний університет).

С.І. Ковальчук проводив серйозну і значну громадську роботу. Був головою Кам'янець-Подільського відділення Українського ботанічного товариства при АН УРСР (1967—1994), членом Кам'янець-Подільського обласного відділу Географічного товариства України при АН УРСР (1963—1994), членом президії і заступником голови цього товариства (1977—1994), членом Координаційної ради з проблем ботаніки при Інституті ботаніки АН УРСР (1988—1993).

Протягом багатьох років С.І. Ковальчук виступав з лекціями на курсах удосконалення вчительського корпусу шкіл області природничого спрямування при Хмельницькому інституті удосконалення вчителів. Яку б ділянку роботи йому не доручали, він її виконував ретельно, сумлінно і творчо.

Працюючи на педагогічній ниві, С.І. Ковальчук протягом 1960—1980-х рр. присвятив себе природоохоронній справі. Він безпосередньо стояв біля витоків створення ПЗФ Хмельницької обл. За його пропозиціями та обґрунтуваннями засновано природно-заповідну екомережу цього регіону. Ціною великих зусиль Степан Іванович захистив від розорення урочища «Совий яр», «Княжпільську дачу», «Врублівецький ліс», гирло річки Тернави, товтру «Велика Бугаїха» та «Сатанівську дачу».

Сформований природно-заповідний фонд став підґрунтям реалізації ідеї створення у 1996 р. національного природного парку «Подільські Товтри», де з травня 1998 р. вчений працює на посаді наукового співробітника. Він і нині залишається активним борцем за долю НПП «Подільські Товтри» і ПЗФ області. Як член Товариства подільських природодослідників та природолюбів С.І. Ковальчук повсякденно веде еколого-освітню роботу серед учнівства, студентства, широких верств населення території парку, представників делегацій з країн ближнього і далекого зарубіжжя. Саме цим питанням і присвячена його наукова та науково-публіцистична спадщина, яка налічує близько 400 публікацій у ЗМІ різного рівня.

Наводимо перелік вибраних праць С.І. Ковальчука:

1. *Ковальчук С.І.* Рослинність області / Природа Хмельницької області / За ред. К.І. Геренчука. — Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1980. — С. 77—90.
2. *Ковальчук С.І., Задорожний М.А.* Пам'ятки природи Хмельниччини. — Львів: Каменяр, 1985. — 56 с.
3. *Ковальчук С.І. та ін.* Природні цінності національного природного парку «Подільські Товтри». — Кам'янець-Подільський, 1999. — 87 с.
4. *Ковальчук С.І. та ін.* Водні багатства Хмельниччини. — Кам'янець-Подільський: Абетка, 2001. — 52 с.
5. *Ковальчук С.І.* Найцінніші природні заказники краю // Край Кам'янецький (Документально-публіцистичне видання). — Кам'янець-Подільський: ОІЮМ, 2006.

У 2005 р. за активну природоохоронну діяльність, значний науковий внесок у вивчення природи Поділля, широку популяризацію екологічних знань С.І. Ковальчука нагороджено Дипломом з врученням медалі лауреата Хмельницької області з питань екології.

Творча діяльність, активна життєва позиція Степана Івановича Ковальчука є взірцем мужності, сили волі для наслідування молодому поколінню. Своєю неспокоїною вдачею він зумів згуртувати навколо себе юних природолюбів, які, закінчивши вуз, працюють у державних екоінспекціях районного та обласного рівнів.

О.І. ЯНКОВСЬКИЙ, О.П. КУЧИНСЬКА